

— MABÔKÔ —
MALÔBA LE MAABANE

3/1
0/2
4/8

M. O. M. SEBONI

— MABÔKÔ —
MALÔBA LE MAABANE

KE

M. O. M. SEBONI,
B.A., B.Ed., M.Ed.

NASIONALE PERS BEPERK
Bloemfontein, Kaapstad en Port Elizabeth
1949

tu Studies Dept.

G 877/58

DIKÊTA - PELE

Ke rulaganyeditse bana le baithuti lokwalônyana lo ka potlakô e kgolo go leka go fokotsa dingôngôrêgô tsa bônê tsa gore ba tlhôka dikwalô tsa boinanathô puong ya SeTswana. Ga kea leka go kgobokanya mabôkô a merafe yotlhe Tshireletsong; ke editse mosadi fa pitsana ya gagwê e penologa, mme a e fokoletsa. Ke sa ntse ke ba baya mofokotsô pele.

Fa letsatsi le ntse le re tlabêla mme le Modisa yo o Molemô a ntse a re tlamêla, lo tla bua a sele!

M.O.M.S.

„Dit is asof 'n stem tot my roep —
'n stem uit die vertes wat my
onrustig maak” (Schoeman).

MOLA WA NTLHA

Palô		Tsêbé
1	Lebôkô la ga Molebatsi	7
2	Lebôkô la ga Setšhele wa ntlha	8
3	Lebôkô la ga Mmupi-a-Sekgatlhanye	9
4	Sefofu se a bôna	9
5	Lebôkô la ga Segotso	12
6	Tau ya Lebowa	12
7	Lebôkô la ga Tebele Motswasele	14
8	Batho ba ntlha go fofa	15
9	Lebôkô la ga Sebele wa bobedi	17
10	Lebôkô la Mophatô wa Magana-Mokgwa	18
11	Lebôkô la ga Kgabung	19
12	Setimêla selelemedi	19
13	Lebôkô la ga Samoêlé.	21
14	Lebôkô la ga Peloang	22
15	Lebôkô la kgarebê ya Mokwena	22
16	Lefatshe la Tshireletso	23
17	Kgothatsô ya ga Antoniuse, Mmôka-Kaisara.	25
18	Thapêlô ya ga Mosetsana, Mma-Ranta	26
19	Puô ya ga Seperuperu, Rraagwê Mma-Ranta	26
20	Lebôkô la dikgomo	27
21	Lebôkô la ga Kgosi More	29
22	Dinku le dikwanyana	30
23	Lebôkô la ga Modimo-a-gae	31
24	Borôkô Mmelegi wa Batho	33
25	Lebôkô la ga Kgositintsi wa ntlha	35
26	Barutwana ba ga Jabavu	35
27	Lebôkô la ga Phatshwane	37
28	Phetogô ya Morêna	37

29	Lebôkô la ga Ntsono Moikabi	39
30	Lebôkô la Pula e tshweu	40
31	Gauteng ga Mamelodi	41
32	Lebôkô la motse wa Kgabalatsane	43
33	Saulwê	44
34	Mmutla wa Matshwara-tselane	45
35	Lebôkô la kgomo ya leradu	46
36	Ntwa ya MaBuru le Bakwena	47
37	Lebôkô la ga Kgari Setšhele wa Bakwena	49
38	Letsatsi	50
39	Lebôkô la ga Sebele wa ntlha	51
40	Bana ba mafatla	51
41	Mokgweetsi wa Koloï	52
42	Ntso ya ntlo	54
43	Phuthêgô ya dinônyane tsotlhe	55
44	Tsatsi ja tsalô ya Morêna	57
45	Tsiyê	58
46	Pesalema ya 47	59
47	Lebôkô la ga Morôkê	60
48	Lebôkô la ga Setšhele wa ntlha	61
49	Ditshetla tsa Balatla-marapô a tse di suleng	62

LEBÔKÔ LA GA MOLEBATSI

Maakanyana a boo-ra Legojane
Ke ba utlwile ba ntshêba, ke feta,
Ba ntshêba ke feta, ke ya kgotleng.
Nna ga ke bo itse bolôtsanyana,
Ga ke bo itse bojalwa jwa phaana,
Jo motho wa bônê o athlama fêla.
Tlogang lo ntsêyê, lo nkgogeng,
Lo nkiseng fa pele ga Morêna,
Fa pele ga Setšhele-a-Motswasele.
Kgôjana eo lo seka lwa e latlha,
Lo seka lwa latlha kgôjana ya phofu.
O rile a bua Morwa Motswasele
A re, "Ntseana Malemô O a gokgola
O lala O bina pina ya bosigo?"
Ke bua le lona barwa Legôjane
Gare opê a seka a ikganetsa
Ka ke le gogetse fa pele ga Morêna,
Fa pele ga Setšhele-a-Motswasele.
Ke nna Mmamphaphe-a-Malosa,
Tlou e kile ya êpa motabala.
E rile a bua morwa Motswasele
A re, "Tloga O tsamayê, ditse O se tsere,
Ditse O ka se tsaya, Matlhôgôjane,
O tsamayê, o yê go phura lerôtsê,
O yê phuré la mmantlhabeng."
Ke nna pêtlêkê ya malêmêla-gotlhe
Ke pêtlêkê ya maiteisa-naga
Yo go tweng ya re ke tla tshegisa motho,
Re tshêga, re bidikama tshotelong,

E bo e le a mphile, ke kgotshe.
 Lo' mpolélélé boora-Legôjane,
 Ke nna pêtlêke ya malémêla-gotlhe;
 Ke itumetse boora-Legôjane:
 Ga nka ke tshwarwa, morwa Legôjane.

LEBÔKÔ LA GA SETŠHELE WA NTLHA

Ke motšhatšha mogakatsa mala;
 Yo go tweng nôga e kgolo ya noka tse dikgolo,
 E go tweng e kile ya tsosetsa bangwe kgwanyapê,
 Ya re Bakgatla ya ba tsosetsa phefô,
 Ngwana wa Lekone a tshaba a sutlha,
 A tshaba ka tlhako di le letsogong.
 Ngwale boêla yoo O mmokile,
 O boka O sa itse ina ja gagwê,
 Ina ja gagwê ke matsodi-matsoke.

LEBÔKÔ LA GA MMUPI-A-SEKGATLHANYE

Kgorrwê e mokgôpha,
 Kwatsi ya matlhwa e adile kgorong,
 Beng ba motse ba dule, ba tshabile.
 Kgomo di tsenye madiba ka dimpa,
 Ka Makwana morwa Kobedi-a-Kwena!
 Melatswê tsoga rangwanaa Setšhele,
 Rangwanaa Setšhele ke atumetse,
 Ke gaufi le motse wa Mokakana,
 Motse oo-Tswaka, o monnye o a bolaya,
 Kgabung ya bo-Sekgatlhanye-a-Kwena.
 Ngwale boêla yoo O mmokile,
 O boka O sa itse ina ja gagwê,
 Ina ja gagwê ke matsodi-matsoke.

SEFOFU SE A BÔNA

Sefofu se a bona,
 Lefa matlhô a seyô,
 Lobônê lo timile,
 Lobônê lwa go bôna.

Sefofu se a bôna,
 Se bôna ka pelo,
 Le kakanyô e kgolo,
 Ga se lebale opê.

Tse dingwe di a kwala,
 Di kwala le dikwalô,
 Tse dingwe di a rutwa,
 Teng kwa Kutlwanong.

Kutlwanong sekolo,
 Sekolo se segolo,
 Teng mo Gauteng,
 Se tshwerwe ke Moruti.

Difofu di siame,
 Fa di sa kgopisiwe,
 Mme fa di šakgetse,
 Ga di na borapêlô.

Se ka thula-thulêga,
 Se ka iphutha-phutha,
 Sa bitsa lore lwa sô,
 Sa rwala mesojwana.

Puong ya SeTswana
 Go tletse dipolêlô
 Polêlô tsa difofu,
 Le ditirô tsa tsônê.

Banyana ba a tshêga,
 Galê ka maitisô,
 Go utlwa mainane
 A sefofu le semumu.

Go kile ga bolola,
 Segôlé le sefofu,
 Sefofu se le matla,
 Sa bëlêga segôlé.

E rile kgabagare,
 Ga bônala manong —
 Nônyane tsa dinama;
 Segôlé sa di bôna.

Sefofu sa potlaka,
 Sa fitlha kwa nameng.
 Nama ya phôlôgôlô,
 E e ba thusitseng.

Ya re ba sena go ja,
 Moraedi a fitlha,
 Mongwe le mongwe a re,
 "Phôlôgôlô ke ya me."

Ba itsubula botlhe,
 Ga gana go tsamaya,
 Ba itshwarêlêlana
 Sefofu le segôlé.

Rona ba re bônang,
 Re nang le dithata,
 Mabela le bogosi,
 Di itsa itshwarêlô.

LEBÔKÔ LA GA SEGOTSO

Ga twe di maši ke wêna a banna,
 Di maši ke wêna a Mathuba-ntwa
 Ramogwêrê o boka a itumetse,
 O tsaletswe moroba ke monnawê,
 Bodelê wa magalaopê a Kurwê:
 Mongwe o kwa Mmopane, kgorisa batho
 Tshosa Maganêlô, tshosa magatlapa.
 Ngwale boêla yoo O mmokile,
 O boka O sa itse ina ja gagwê,
 Ina ja gagwê ke matsodi-matsoke.

TAU YA LEBOWA

Molomo maêbê-êbê,
 Tlhôgô e mangana-ngana
 Boo-lotsô loo-Phagê .
 Melala e maditsenyana.
 Mogatla o mo leele
 Matlhô dipônê bosigong
 Kodu thoromisa diletseng
 Sera sa diphôlôgôlô.
 Se boifwa le ke motho,
 Mmaba wa Morêna tlou
 Ka go lwanêlwa Morêna,
 Gareng ga diphôlôgôlô.

 Dikete di Go bôna kae
 Fa e se kgolêgêlong?
 Rona banni ba Kgalagadi,
 Re Go itse O rônôka — phôlôgôlô koko ntoma!
 Tlalô Iwâ Go ke selwana
 Lo adiwa ke magosi,

Le bônê ba ba kwa moseja
 Losika lwa ga Kgosi Jôjê.
 Diane tsa methale-thale,
 Di ana ka pelo ya Gago,
 Dingwe tsa re O seganka
 Dingwe tsa re O bonôlô.

O itsewe ke maseya
 Fa O le legôtswanyana
 O ratile dinama bobê,
 Nama tsa metlhape ya batho:
 Kana tau O setlhogô
 O ja moraka o o fetse
 Ka bogôma jo bo tona
 Fa O kile wa tlhabiwa:
 O tlo O itlhôkômêlê
 Mo ngwageng tse di tlang,
 Re Go potile moragô
 Re Go itse maragêlô!

Tôta O a ntumêla,
 Lo feditswe ke Makgowa
 Lo nyaditswe ke MaBuru
 A a tswang kwa Kôpanong:
 Le BaTswana ga ba lo tshabe
 Fêla jaaka Makgowa,
 Lo tshajwa ke MaKgalagadi,
 Boora-Mmoloongwe,
 Le Masarwa ga lo utlwane
 Ka lo lwêla diphôlôgôlô,
 Diphôlôgôlô tsa Modimo
 Di tlhabilweng ka motswi.

Dumêla tau ya lebowa,
 Dumêla Ralegabanyana,
 Dumêla roo-le-sephara
 Moila tlhôngô e seriri!
 Dumêla tshêtlha ya dikgwa,
 Phôlôgôlô seja tse dingwe
 Nama ya Gago e sa ratwe,
 Mmaba wa Go Ramahetla
 O mo ntshitse Kgalagadi,
 O mo tlodisitse mawatle
 A siyêla Intia.
 Dumêla tau ya lebowa!
 Dumêla ra-nkô-e-metsi!

LEBÔKÔ LA GA TEBELE MOTSWASELE

Thaka e rile di itshwara mangôlé
 Di itshwara ka maoto a bolwetsi,
 Morwa Mmamagana a sutlha dikgwa,
 A sutlha mitlwa fa godimo ga majwê,
 Fa godimo ga majwê a Sešabana.
 Ngwale boêla yoo O mmokile,
 O boka O sa itse ina ja gagwê,
 Ina ja gagwê ke matsodi-matsoke.

BATHO BA NTLHA GO FOFA

Fatshing le-le la Ma-Rôma,
 Go no go le mosimanyana,
 Ikaruse e le leina
 A le teilwe ke batsadi.

Rraagwê e le senatla,
 E le mmetli wa dikgong.
 O na a itsege thata
 A roriswa tikologong.

Go diragetse motlha mongwe,
 Daedaluse a itebetse,
 Ga re tsênê! Ikaruse,
 Mo leobong la mothudi.

A garaswanya ka dipotsô,
 Ka dinônyane le go fofa:
 Go re di kgatlhwa ke eng
 Lowaping lo lobududu.

Rraagwê a tshêga-tshêga,
 Ka bogabale a fetola;
 Loso lo no lo biditse
 Lo biditse Ikaruse.

A re a dirêlwê diphuka,
 Go tla a fofa mo moweng;
 O di diretswe ka lotlhaka
 Tsa ngaparediwa ka motu.

Daedaluse a mo atla,
 O mo atlile lwa bofêlô!
 "O se fofêlê kwa tsatsing,
 Motu wa tla wa re ,nyêre!"

"O se fofêle kwa mmung
 Dikgapatsêgô tsa Go tshwara.
 Tlhamalala fa O fofa,
 Gare ga maru le lefatshe!"

Ikaruse a šêba-šêba,
 A re mmetli a mo patê:
 A tlêlwa ke boitumêlô,
 Go itirêla tsa go fofa.

Ke ba-le ba tlola mawatle,
 Ba kwa godimo ga dithota.
 Metsana ke dintsinzana
 Fa ba e lebêla kwa tlase.

Dinônyane tsa lowapi,
 Di gakgamaletse go bôna,
 Lowapi lwa tlala ditshidi
 Ga phegisana ka go fofa.

O nyeletse Ikaruse,
 O ile le ntwêêsane,
 Ba fofetse legodimong
 Ba itiketsa le ka maru.

Daedaluse itlhôbôgê
 Molaô wa Go o robilwe,
 A mo gowa, a tshogile,
 "Wa re ke Go batlê kae?"

Tlase metsing a lewatle
 Diphuka tsa mosimanyana!
 Hubeng sa dikgapatsêgô,
 Setoto sa ga Ikaruse!

Bana utlwang tlhê batsadi!
 Bagolo kana ba boletse,
 Ba re, "O sa utlweng wa batsadi
 O tla utlwa wa manong."

LEBÔKÔ LA GA SEBELE WA BOBEDI

Kwano Setšhele o betlile lefara,
 O betlile more-mogolo wa motse;
 Motho o eme jaaka morukuru,
 O eme jaaka bati lwa monyena
 O eme jaaka mokgôpha, Sebele.
 Kgomo e lela kwa Phaphane,
 E re e lela ya re Sebele wee!
 Nnaha e mmiletsang a se mathe matlê
 Enê yo o tlholetseng motse go falala,
 Yo o tlholetseng boo-Ngwato go senyêga:
 Kgomo ya mathaka ke e e sebôla,
 Ke e e sebôla segolo se fa mpeng,
 Ngwale boêla yoo O mmokile,
 O boka O sa itse ina ja gagwê,
 Ina ja gagwê ke matsodi-matsoke.

LEBÔKÔ LA MOPHATÔ WA MAGANA-MOKGWA

Tseroganyang di makôrô di a lwa,
 Pôô e ntsho e lwa le e khunou,
 E lwa le e nkgwê monna Lethunya le Lebelwana;
 Magana-mokgwa a tsenye mo sepuputleleng,
 A tsenye mo mesing ya dikanono,
 A lwêla Ramadiame a hupetse.
 E rile ja-lê ka ntwâ ya malôba,
 Makau a šaka-šakanya melaka
 A bile a pitikanya ditlhôbôlô,
 Tse a di rekileng ka kgomo tsa bo-rrabô,
 Ka thoma ke mo leba sefathogong,
 Ka tshogana a tsutsubanya sefathôgô,
 Ka re, "A motho a itumêla, Patakêla,
 A tsaletswe lekau ke monnawê,
 Kau le kgopô-di-mokô morwa kgosi,
 Ka ke utlwile ka Ntsimafêla a mmolêla,
 A mmolêla fa ba sale ba tlhôla ba lwa
 Sepuapue mo motlhabeng wâ ga Ramodikwana.
 Ina jeo ja me fa O sa le rate,
 Mpolêlêla ke e go bôka Makgasane:
 Morwa Motsumi ke ênê o rata maina,
 Nare ya bo-Mmabotshadi le Bodibane.
 Ngwale boêla yoo O mmokile,
 O boka O sa itse ina ja gagwê,
 Ina ja gagwê ke matsodi-matsoke.

LEBÔKÔ LA GA KGABUNG

Tlhokwa le tala le rata go loma
 Le ithomile le ka loma Kgabung,
 Le ka loma Kgabung-a-Phudungwane,
 A re thêê a tsêna mo Legageng,
 Mo legageng mo magôrôgôtlhong.
 Tlharapa le le maoto a dikgong,
 La go bo le tsile batsadi ba leyô
 Go sana le Kgaimenê le Kgobatê;
 Ra-Kesentseng o tshotsê marum
 O a hupile ka lerama la gagwê.ô,
 Ra-Kesentseng o tsêna ka diferwana,
 Ka diferwana tsa ba ga Moiphêtlhō:
 Setšhele o tshotsê motswalla-ngôpê
 O tshotsê mhahu motswalla-ngôpê.

SETIMÊLA SELELEMEDI

Pompi . . . Sebaretlane selêlêmêla le dipowa.
 Sebokôlodi se se ramaganyana,
 Se rapaletse le kgomo metlhabeng
 Se etla se e retolola marapô.
 Se tlogetse Mafika se a lebile
 Maru a pula ya sephai ke a o!
 Tshipi-se-tshwara-tsela O a rôbêga,
 Mosi wa Gago O fitlhile godimo.

Lorole lo thibile lo ipopile,
 Lo ipopile fa moragô ga Gago.
 Lona Manyesemane lo a makatsa,
 Koloji ya lona sepalangwa-gotlhe.
 Nkabo ke itse go kwala Sekgowa,
 Nkabo ke kwalêla kwa Pitoria:
 Se nkgatlhile fa Ngôtwane malôba,
 Se nkgatlhile fa gare ga dithota.

Sebokolodi sa bo-Ramatebele
 Se itsômaka se ba se itomaka;
 BaNgwaketse se ba iteetse kafa,
 BaMalete sa ba lebêla fa-le,
 BaKwena le BaKgatla sa ba ralala,
 Ka MoTlôkwa se feta a se lebile.
 Ke se-le se twanyaletse lonatong
 Se gopotsê lefatshe la ba ga Kgama.

Sa tlhwala se tudumana sebakeng,
 Sa lala se rwele masigo ka tlhôngô,
 Kgomo e ntsho ya mmusô wa ga Poulwê,
 E tswang Pompei, Kgobola dirope:
 Tshipi ya ga mphaarafara ya Gago
 Ga go opê o tlhola a e leletse,
 Ngwana a tshwara tshitswanyana,
 Metsi a pumpunyêga.

A tobetsa motobêswane
 Losedi lwa tlala ntlwana,
 Ga bidiwa mogodungwane
 Mogodungwane wa bônala:
 Batho bônang dimakatsô
 Mmutla o o ja peipi!
 Setimeleng go a jewa mme
 Makgowa a jesa BaTswana!

LEBÔKÔ LA GA SAMOËLÊ

Tshukudu ya malatsane O laditse,
 O tlhokoditse naka lo le lohibidu,
 Lo tlhokoditswe fa O tswa Matsilojê,
 Hee! Dumedisang pududu ya Moroka.
 Ga e tlhole e le kwebu tshatshaoka;
 Ga re pududu e tlhatswitse mmala,
 Ke yo-le o phaphaletse MoRolong
 O ba tlodile fêla ka kwa godimo,

Le go mmôna ga ba ka ba mmôna!
 A O tau? A O nkwê, MoRolong?
 Fa O le tau, O se ka wa ba loma,
 O ba garumêlê fêla,
 Ba tle ba Go boifê.
 Fa O le nkwê, O dinala di thata,
 O di fitlhê, ba se ka ba di bôna
 Kana ba gakaletse go di Go poma,
 Ba gakaletse go di Go kgaola.

LEBÔKÔ LA GA PELOANG

Motho o reteletswe ke dinao go tloga,
 O reteletswe ke maoto go siana,
 Seboni mo adimê pitse ya lekau
 Makone a sebilô a a re siya,
 Ke a-le a lebile Seritinyaneng.
 Nôga e kile ya ithatha le majwê,
 Ya ithatha le majwê a Dithêjwane:
 Kgomo e tsaletse majweng thokwana.
 Tsatsi le kile la falatsa ditšhaba
 Sebaka se-le fa MaBuru a feta,
 A re lefatshe la rona "dinêmbêrê"
 Ngwale boêla yoo O mmokile,
 O boka O sa itse ina ja gagwê
 Ina ja gagwê ke matsodi-matsoke.

LEBÔKÔ LA KGAREBÊ YA MOKWENA

Ngwanyana yo o maakana Leseke
 O nama a ipalêla Maoketsa,
 O badile Podile le Ntlhotlhorê,
 Ntlhotlhorê o mo Marata-kgomung:
 Malwêla-kgosi ka tšhaba lo tumile,
 Ga twe bogolo go tumile Leseke,
 Go tumile Leseke-a-Kedikgotshe.
 Ngwale boêla

LEFATSHE LA TSHIRELETSO

Thaba tsa Gago le melatswanyana,
 E akofang e kgale, e kgale go sa twe sepê,
 Mafulô a diruiwa le mekgatsha, le mabowa,
 Ditotoma tsa metlhaba le dipowa di sa khutleng,
 Mekgôphôkgôphô maruku le marula le mangana,
 Kgomo mmuwa, podi-pêê le manku.

Masimo a mabêlê a mahibidu,
 Marotsê, magapu, makgomane le maphutshe,
 Dinawa le ditloo tsa mošawana,
 Dithaga le maphoi, matlhatswana le magakabe,
 Diphôlôgôlô tse di se nang palô;
 Matlwana a bojang le digaisi,
 Tshotlhe tse di Go totisa thata thata.

Go kile ga rakana ditatalla,
 Lohumô lwa Go lo no lo lwêlwa gotlhe:
 Dibui tse ditona tsa la Kôpanô,
 Di eteletswe pele ke Haretsôgô,
 Tsa re o kwa moragô le mo Thutong,
 Tsa ipolêla tsa ba tsa inanatha.

Le baagi ba Gago ba Go tšhôtlhaka,
 Bangwe ba eleditswe O tlhakantswê
 Dikete tsa merafe tsa Go êmêla:
 Go nnile botlhoko mo Makgoweng,
 Go nnile nonate mo BaTswaneng;
 Gare le jaanong re a tlhanyêga
 Tau yônê e duma e se kgakala.

Haretsôgô o sule a ikannê,
 A emisitse banna mo makgotleng.
 Moseja ga mawatle go a ômanwa
 Dipônê di timile le kwa Europa:
 Di tsaanye ka dimpa tsa Majatlhapi
 Dibetsa tsa mehuta di a tshameka
 Di kgwa loso, di kgwa ditshisimosa-mmele.

Basimanyana ba BaTswana ke ba-le!
 Maswatsi a gannê go êtwa pele,
 A rometse mephatô e le mentsi.
 Modumô o utlwetse o le godimo,
 Modumô wa fofane tsa ba Lesotho,
 Kgosi-se-busa-ka-ngwaga Seeisô,
 Ntswe la gagwê ba le utlwetse rure.

Nnete ke nnete le fa e tena.
 Lesa banni ba Go ba Go tlhatlosê,
 Ba Go godisê kwa ntlê ga diphufa,
 Dikhutsanyana tsa Go di se lebalwê.
 A lehumô la Gago le re lekanê
 Re buswê ka melaô le ka tshiamô.

O montlênyane fatshe letsho,
 Le morôrô O le sekaka:
 Tlala ya Gago e botlhoko,
 Lenyôra ke sa le umake.
 O metlhaba, O dikaka, O mogote;
 O kagisô, O monate fa motho a Go tlwaetse.
 O leswafadiwa gantsi ke mabela le lefufa,
 O senngwa ke memela, le patikô go batlhoki:
 Dumêla gae la MoTswana, dumêla Parataise!

KGOTHATSÔ YA GA ANTONIUSE, MMÔKA- KAISARA

Maabane ano, lentswe la ga Kaisara le ne
 Le ka êmêlêlana le lefatshe; ke yo-le o kgwaphaletse
 Ga go opê o pelo-tlhomogi go mo tshedisa:
 Ao beng ba me! fa ke ne ke na le maikaêlêlô go hudua
 Dipelo le mewa ya lona gore lo šakgalê, lo thubakê,
 Nkabo ke siamololêla Borutase, ke tlhokofatsa Kasiuse
 Ba lo itseng lotlhe fa ele batlotlegi.
 Phêphênênê ke e, e na le sekanô sa ga Kaisara,
 Ke e fitlhetse mo ntlwaneng ya gagwê, ke kwalô lwa kabô
 ya boswa jwa gagwê.
 Fa lekgotla le ka utlwa mahoko a sesupô se,
 Le ka nanoga la ya go atla dindhô tsa moswi Kaisara,
 La ina matsela mo mading a gagwê a a phêpa,
 Eê, la ba la kopa moriri wa gagwê, go o ira segopotsô,
 Gore motlhang ba swang o umakwê makwalong a boswa,
 Ba o tlogêlêlê bana ba bônê jaaka khumô.

(E Tswa Mo Go DINTSHO-NTSHO: Tshikinyatshaka).

THAPELÔ YA GA MOSETSANA, MMA-RANTA

Fa ka dipheko tsa Gago, rrê yo o ratêgang,
 O tobekantsê, wa hudua dintlêlô, di kgalemêlê!
 Ekete lowapi lo rata go na, lwa tsholla *sekonotere*
 Mme lewatle, jaaka metsi a lôna a bowa sebakeng,
 Le tima molelô oo. Mma wee! Ke bogile le bao
 Ke ba bonyeng ba boga! Mokôrô wa pôpôta
 O go dumêlêségang, o mo o palame ngwana-a-batho,
 Wa thubagana dikgapetlana. Ija! sellô sa bônê
 Sa tlhokofatsa pelo ya me! Batho ba mogolo, ba nyêléla!
 Nkabo ke ne ke le modimo o thata, nkabo ke
 Nweditse lewatle gareng ga lefatshe pele
 Ga le hupetsa mokôrô o montlê oo,
 Le batho ba mogolo ba neng ba o palame.

(E Tswa Mo Go SETSUATSUE: Tshikinyatshaka).

PUÔ YA GA SEPERUPERU RRAAGWÊ MMA-RANTA

Jaanong ditlhare tsa me di fenyegile,
 Thata ke nang lê yônê ga se ya me,
 Ka e fôkôla thata thata: jaanong ke nnete,
 O tshwanetse wa nkhurutlanya fa,
 Kgotsa ka romêlwa Neapoleta. Mma hê,
 Ke se nnê setlhakeng se na sa bodutu,
 Ka ntata ya pheko tsa Gago gonne
 Pusô ya me e setse e mpoetse le

Moitimokanyi ke setse ke mo lebaletse!
 Mme mpofolola dikgoleng tsa me,
 Ka a Gago a a bonakô, mpofolola!
 A sefefwana sa Gago se nkgoromeletse
 Mekôrô, e seng jalo, ke senyêgêlwê ke maikaêlêlô
 A e neng e le go Go ipidisa: ke batla jaanong
 Mewa e e ka totisang, le bongaka go alafa.
 Ke tla fêla ke itlhôbôga fa ke sa falodisiwe ka thapêlô,
 Thapêlô e e amang pelo, e e karabô
 E leng itshwarêlô le kgololô ya dibe tsotlhe:
 Jaaka O batla boitshwarêlô tshiamololong tsa Gago,
 A pelo-nomi ya Gago e nkgololê!

(E Tswa Mo Go: SETSUATSUE: Tshikinyatshaka).

LEBÔKÔ LA DIKGOMO

Malenkhu a marumô,
 Seapaa lotoutou,
 Modimo o nkô e metsi,
 Mogodungwane o molelô
 More o fisang banna ditedu,
 Dinya-mafura di sa atloleng;
 Selô sa mosimane wa Mokalaka.
 Ka nna nayô ka tlhôka borôkô,
 Ka e tlhôka, ka tlhôka borôkô;
 Kgomo modimo wa mo gae,
 Modimo o jeleng rrê,
 Le nna ngwana, o tla nja!
 Kgomo lotlhanya ditshaba,

Banyana ba rê ya re e lela e be e re, mmuô!
 Mme bagolo ba re, ya be e re, marumô!
 Ka e se dikgomo e le ditsosamodimo.
 Kgomo e bolaile banna ba le bantsi,
 Nnaha, lona basadi lo balawa eng?
 A be rona banna re ipolaya,
 Re ipolaya ka go tllhabana ntwa!
 Manong ga a nke a nna Mapiping fêla.
 A be a bôna dinama tsa batho,
 Tsa banna ba ne ba tllhabanêla ngôpê:
 Mma mpôna ka mosô ke bolola,
 Kampo ke yang go bowa, ke itse!
 Makolwane re bo-madi-a-tllhageng
 Re bo-madi-matlala-tlala-le-naga!
 Nnaha, motho yo o rileng kgomo ke mang?
 A ka be a rile, Mmakwanyana,
 A rile, Monamaladi mokokotlo wa serêma banna,
 Ka e ntse e kgaola batho mekwatla.

F.J.

LEBÔKÔ LA GA KGOSI MORE

Motsile wa banna ba Mangana
 Motsile wa banna ba Mogôpa,
 Ga o mele jwang, Motsile wa batho,
 Ke motlhala wa banna boo-Mogôpa,
 Kwena e ntsho ya boo-Modiana,
 Ga se ya mo Odi, ya mo Leqapane;
 Ya re fa e tlhólêla Maimane,
 E tswe, e eme ka maroo khuting!
 Kwena e tsenye le kgomo bodibeng botsho
 Beng-kgomo ba rile ka oka-oka,
 Ba putla madiba le ka megokare,
 Baitlhome ba bônêgêla bodiba
 Bo kgomo e tsenyeang ka-bô,
 Ba nama ba tsaya dithêbê ba tloga,
 Ba ya go bôna tse di ntsi di kae.
 Monna wa Matshutselele, Tshutsê
 Yo o rileng a tshela Odi a lôtana
 Ga sutlha kgwana, ga sutlha thamagana
 Etswe e le kgomo tsa bo-Raselekane-a-Bapô.
 Mma di tlê le metapô di bônwê,
 Di bônwê ke bana kgomo tsa marumô
 Di-tswa kgabung tsa marumô di tuka,
 Di bônwê ke Morwesi le Metolong.
 Kwena e lomantsê maroo le kgabo
 Kgabo e le Raraa Go selebêlê,
 Kwena e le Raa Go Kebalwetse.
 Gopa Batlase, ka legopô Motsile
 E re ba fitlha O ba bêyê Legae,
 O ba bêyê Lesêlêlê la Thune,
 E re go fitlha motlhape wa dikgama,
 Ba nnê ba o re, taa, Motsile:

E re naungô a tsônê ba a Go nêyê
 O a abêlê Mmusi wa Maabêla . . .
 Ke tswa go dika le Bakgatla thoteng
 Ka kwa Ngobi ka kwa Madiba-a-tshêlô
 Kwa nônyane tsa teng di bitsaneng;
 Patakase o bitsa Ralopereng
 O rile, "Hee, hee! Ralopereng!
 More o agetse borôkô mosakô
 O motana wa lepêrêrê,
 A re, "Lona borangwane tlang lo bo rôbalê,
 Borangwane bo-Mooketsi Lethibê,
 Bo-Ramtswana bo morwa Mohulatshi,
 E re yo o lôra pula, a e lôrê,
 Yo o lôra lehuma, a le itôrêlê,
 E re kwebu e tsalwê ke kgomo ya monyane,
 E se tlhôle e potwa mmala e feta
 Go twe, "A kwebu ya go ka be e le ya kgosi!"

DINKU LE DIKWANYANA

Mosong wa Motshêganong,
 Lefatshe fa le tshêga-tshêga,
 Dinku le dikwanyana
 Di mphitile fa tseleng.

Dinku le dikwanyana
 Tsa mpheta mo tseleng,
 Ka manêlô a dinku
 Ka gopola Kwana-a-Modimo.

Dikwanyana di lapile, di a lela,
 Di ngaa jaaka rona
 Ka gopola Morwa Modimo,
 Ka bonôlô a ya losung.

LEBÔKÔ LA GA MODIMO-A-GAE

Kgomo di kile tsa feta Makôrôtjwê
 Tsa feta ka Lekojwê di ipopile:
 Kgomo ga e re di fetile Kgorojwe
 E bo makau a tsônê a saletse.
 Di feta bo-nkabo-ke-ne-ke-le-fa,
 Di ya go wêla ka Tenyana-a-teng.
 Motlhala wa tsônê o tletse dikhukhu,
 Wa lela dikhukhu, wa lela twêê-twêê.

Ke itlhomile ke ba botsa makau,
 Ba ikgogona, ba inama — inama,
 Ka re lo tla ja maswê barwa Motswasele,
 Kgomo ga di ye batho ba di lebile,
 Le lebana ka go kôba-kôbana,
 E bile ekete lo bôna basadi
 Le bôna selô se se se nang tirô
 Moyadira ga a laele mogatsê,
 O a bo a iphifaletsa dinaga,
 A re pheko tsa ntwâ di se galefê.

Tau ga e gadime, Ramothonyana,
 Kwa e yang e ya bo e go lebile.
 A O bôna thaka tsa kgosi di feta?
 Ntla ga O gadime, Seakabetso,
 Masiêlana O a latlha le mang?
 Ga twe monna ga pelo ngwe fêla
 Monna o pelo pedi, morwa kgosi,
 A bile a itse fa a ka rua morafe,
 A rua le Bašagana ba Phaleng
 A rua bo-Sekotsi le bo-Kgopisô.

Tau ya duma kwa Tenyana-a-teng,
 Ya ba ya duma kwa Manyélanonnyé,
 Ya re, "Mosinyi koo O ipoloké
 Tau ke eo e Go setse moragô!"
 O tla tshaba O reng morwa motho?
 Ga a ka a tshêgwa Modimo-wa-gae
 O tla ungwa mo tlhakung sa Gago
 Meratshwanyana e mmoifa yotlhe,
 Le Balete ba letse ba mo tshabile,
 BaNgwaketse ba setse ba mmoifa
 Ba re, Ga se tau ya go umaketswa batho.

Lo se ka lwa re ke Modimo-wa-gae,
 Lo mmitsê Tauseja-bahelele.
 O metsa ba ba tona le ba bannye.
 Ke tlou-kgolo e e sa tlhaoleng,
 Ka a etsa Modimo wa magodimo,
 O o jang bana, O je le bagolo.
 Batawana lo bônê lo a umakwa,
 Lo umakiwa ke Modimo-wa-gae.
 Sekgomê O ipônê, O ipoloké,
 O ipoloké le morafe wa Gago;
 O tla jewa ke Kwena-a-madiba
 E go gôgêla mo teng ga madiba.

Letshola-thêbê foo O itemogê,
 Le wêna O ntse O a umakwa,
 Batho ba Gago O ba tsibosê thata,
 O ba romêlê kwa ga Ramogapêlwa,
 Bangwe ba lebê kwa Masudu-a-kgôpê,
 Ba tle ba thibêla kwena letsibogô.
 Gongwe e tlolê, e ba thulakê fêla.
 Ga O ba itse bo-magana-go-utlwa
 Mafiri a Mantsho a ga Mmaphoko-a-dira,
 Magadimana ntweng;
 Dira fa di e ja ga di gadimane.

BORÔKÔ MMELEGI WA BATHO

Borôkô monnaa loso
 Se-tla matlhong go lapilwe,
 Fa marapô a nyerile,
 Le mmele o tobekanye:
 Wêna pelegi ya bosigo,
 Botlhoko ba pelo ke eng
 Fa O setse O fitlhile?
 Pelo e nnêla go sisa
 Dikeledi di sa bonwe.
 Pelegi sebêlega botlhe
 Ba bôtлана le bagolo,
 Dinokwane le basiami;
 Bahumanegi le bahumi
 Ba bo rata ka go tshwana.

Bo monate bogolo jang
 Ka mahube a naka tsa kgomo
 Bo ratêga thata thata,
 Fa pula ya medupe e na,
 Go se na lephatsi-phatsi
 Le latêlwang ke modumô.
 Kana fa bo setse bo tsile
 Mewa e tlogêla mebele
 E e go thuma mo nokeng,
 E e go palama ditlhare:
 Re ipone re tshameka
 Re eja menate-nate
 Re bo re le lefatshing,
 Lefatshing la ditôrô.

Mo marigeng a mantsho
 Fa phefô ya borwa e lela,
 Matlhô a tlala dikeledi
 Dinao di phanyêga manga;
 Dikobô ka di le bothithô,
 Borôkô re Go rata rotlhe.
 Paka tse dingwe O a tena
 O tena batho ba ithuta,
 Ba ithuta go le thata
 Ditlhatlhobô di atametse.
 Fa mafutsana a re tsenye,
 Kana ga go na moriana opê
 O ka gaisang borôkô,
 Go alafa pelo tsa rona.

LEBÔKÔ LA GA KGOSIDINTSI wa NTLHA

Ramokonopi wa bo-Kgosidintsi,
 O tlhotse a konopana le Poulwê,
 Ya re motshegare Poulwê a lapa,
 Ga sala go konopa Ramokonopi.
 Kana re ne re tlaa tshaba re kobileng
 Re itse fa a seyô Ramokonopi?
 Le a mo itse fa a na a tla kgalema,
 Dikhutsanyana di tla riba-ribêla,
 Dikhutsanyana di tlaa bôna botshelô,
 Ka go bo go kgalema Ramokonopi,
 Mataganye a tshaka le lerumô,
 Mapataganye oora-Motswasele.
 Ngwale boêla eo o mmokile,
 O boka O sa itse ina ja gagwê,
 Ina ja gagwê ke matsodi-matsoke.

BARUTWANA BA GA JABAVU

Re ne re le makau re le bararo,
 E le Kgwarê, Seboni, e le Moloto;
 Re ne re se bararo re ipheditse,
 Morwadia Mongala a re patile.

Fa pele ga rona go eme segokga,
 Go eme pêtlékê wa malémêla gotlhe,
 Moruti yo mogolo wa se-Latini,
 Moruti wa maleme a bo-Rantsho.

Re ne re le merafe e le meraro,
 Jabavu a re ranolêla melaô;
 Re mo ganetsa a re ganetsa thata,
 Kolong se setona sa Ra-Mmutla.

Metlheng eo go no go le monate
 Mamphorwana a sa le kwa magae,
 Melaô e tshegetswa e sa ganelwe,
 Kanana yo montlê wa Ra-Dikolo.

Re leboga kôkôtô tsa Ra-Mmutla,
 Di re file maêmô a kwa godimo.
 Morwadia Mongala o re kgathhile
 E nnile mosadi wa ga Habedi.

Ka bonê ba rona re gôga dikolo,
 Tshimane le tshetsana e tshwere dithutô,
 Bongaka ba Sekgowa ba a bo fenya,
 Ba setse ba leka go swetsa malwetse.

Ntla nka bowa ka nna monnye
 Ka rutwa le ditsala tsa me tsa ja-le!
 Tsala jwa mo tirong bo a bolaya,
 Motho o tshêga rumô a le fitlhile,
 A le fitlhile rure ka fa kobong!

LEBÔKÔ LA GA PHATSHWANE

Kgomo ya matla e ithwele e dusa,
 Ya matla e sale botsetsi bonana
 Tshunyana ya thaka tsa ga Segopotsô.
 Le dithaka tsa ga morwa Nnôgwane;
 Nna mmê ga je di-bosulanyana,
 Ga je di-bosula, Mmamorontsi;
 Ké motlêla Kolobetsa-a-Mohoka.
 Sepatakêlê le mmotsê bo-Kgamê,
 Le fêlê le botsa Mogale-a-Ngatê,
 Le botsê Motshebe, morwa Phôlôgôlô,
 Moruti o lediêla, morwa kgosi,
 O nnwa kê Mmatshwê le Kuatê.
 Ngwale boêla yoo O mmokile,
 O boka O sa itse ina ja gagwê,
 Ina ja gagwê ke matsodi-matsoke.

PHETOGÔ YA MORÊNA

Morêna o na a tsaya
 Barutwa ba bararo,
 A Fa fapogêla nabô
 Kwa ntsweng le godileng;
 Mme ka a sa rapêla,
 Ba mmôna a fetoga,
 A galalêla thata
 Mo go boitshêgang.

Le sefathôgô sa gwê
 Sa benya ka lesedi;
 Le seaparô sa gwê
 Sa sweufala jang!
 Mme ga bônala Mmoše
 Le Elijahwê gôna,
 Ba bua ka ga loso
 Lo a tla lo bogang.

Mme jaana Peterose
 A raya Jesu a re,
 "Morêna go molemô
 Go rona go nna fa."
 Ga tloga ga tla leru,
 La ba tsutifalêla,
 Mme ga utlwala lentswe,
 Le buang marung.

La re, "Morwaakê ke yo,
 Yo o ratêgang segolo
 Mme ke kgatlhilwe thata
 Ké ênê, mo utlweng!"
 Barutwa ba boifa,
 Ba wêla fatshe botlhe;
 Mme Jesu a tla a re,
 "Tsogang se boifeng!"

Fa lentswe le fetile,
 Mme ba tsholetsa matlhô,
 Morêna a le esi
 A sala mo ponong:
 A go lebogwê Jesu,
 Mogalaledi rure,
 A go lebogwê Rara,
 Le Mowa o sa sweng.

LEBÔKÔ LA GA NTSONO MOIKABI

Pitse tshweu lesa tomô di rêpê,
 Lesa tomô di rêpê, O a nyafala!
 A O letile pitse ya ga Tumagolê?
 E o ga e ya rêkwa e tsile fêla,
 Kwa majwê-masweu e itsewe gotlhe;
 Morwa e ya re a e ntse-godimo
 A thibe serapa ka fa ga Khunwana.
 Mpesetsa mogwere, Rabotshabêlô,
 Mokana O e lesê e êmê jalo!
 O lesilo o tla fetsa tsa batho
 Tsa mogale di abo di le dikgwana,
 Tse di tlhôngô tshweu tsa motho wa batho,
 Tsa motho a kile a anywa mafatlha
 A anywa le Kgaimenê, Mogolowê.
 Lo se tlhôle lo tika boo-Modibedi
 Go tla tika motho wa kwa Kgosing,
 Selêmô soo-Motshudi-a-Mokwena.
 Ntsono kana ênê ga a hule,
 Ntsono o ba hula le ka kanono:
 Marumô a gagwê a tletse kanono
 A tletse le tsônê kgetsana tsa baki.
 Se ntebê segarubane, Rahube,
 Ga se gônê re kôpanang ka jeeno.
 Borraagwê re kile ra ba gôrêla jalo,
 Ba tle ba jele ka mogopo re gore
 Ka ôné monwana o o supang.
 Ngwale boêla

LEBÔKÔ LA PULA E TSHWEU

Mma-kgomari a mosima,
 Podi e tsetse motshégare,
 Potsane ya tloga ya fula,
 Ngôpê tsa noka tsa hubila,
 Ba ga mosima ba falala,
 Ba ga Rankelele re lapile,
 Le motlha a sa tswe letsholô,
 O nntse a re, re lapile,
 Wa ga Raubu-se-tlhogong
 Se bônwa ke moeledi.
 Moruna-nta o a apesa,
 Ke tlhagoletse mookana
 Ya re o gola wa ntlhaba.
 Baloi ba lala ba bina mitlweng:
 Ké leru loo-Rakgorô Motlhakeng,
 Ké leru lwa ga Rangwako-a-Madisa
 Ngwako o disitse le bale,
 Fa a bônwa ga se molemô:
 Kôkwê o tlhojwa a ikutlwa.
 Ngwale boêla yoo O mmokile,
 O boka O sa itse ina ja gagwê
 Ina ja gagwê ke matsodi-matsoke.

GAUTENG GA MMAMELODI

Ditimêla tsa Gauteng,
 Di tlhola di ferakana,
 Di tswa Borwa le Bokone,
 Botsheka le Bophirima.

Kgomo se-kgotha tse dingwe,
 Segôga sebokolodi,
 Maêtong a magolo
 E lala e gôtlhólaka.

Ditimêla tsa Gauteng,
 Di gowa ke legadima,
 Legadima motlakase,
 Dilla jaaka ngwana.

Di huhumêla megogorong,
 Di re tsamaya kwa godimo,
 Leitlhô le lengwe fêla,
 Ekete ke la ga dimo.

Tshuu-tshuu ga e itsewe,
 Mo go bo-mafufunyane,
 Lebelô sebudubutswane
 Le a re tsibikedisa.

Mosimane setsumpa,
 Fa a tlhagisa botala,
 Dipati lo swetseng!
 Bogologolo ke malôba.

Go se tlolêla ké leso,
Fa se setse se tlogile,
Bana ba Majwê-masweu
Ba se ja motatarai!

Re palame mo go sônê,
Tsatsi ke Maapêélô,
Se tletse mpêpênênê
Makau le bakaulengwe.

Se tletse go penologa,
Re gatanêla godimo,
Dithôbane matlhatlharra
Go tsenye le dikêrêkê.

Motho o a ikgagolaka,
Go sokolola bareetsi;
Ke moruti, ke mmereki,
Go élêla dikeledi.

O ile Mafufunyane!
O ile Rametlakase!
Go ntse rôrôbô-rôbô
Tshipi di a rôbagana.

LEBÔKÔ LA MOTSE WA KGABALATSANE

Kgabalatsane a moriti,
 Naga ya dikgomo le batho.
 Naga ke leléla lenatô
 Ke leletse Kgabalatsane a moriti.
 Naga e se nang sekgopi
 Sekgopi sa yônê se sengwe
 Sekgopi sa yônê Lenyôra
 Lenyôra le bônwa fa tsatsi le eme;
 Moduane a bo-Lekgere hulara,
 Moduane hulara kwa Rapopele,
 Dipetlwana di salê kwa Mapênane;
 Bana ba Gago kwa gae ba lela
 Ba lela — ba pelo e botlhoko.
 Ba re, “Moduane, Mmaetsho re amusê,
 Re lala le lenyôra O le teng re reng?
 Kgabalatsane a moriti gomola,
 Mošabetsana gomola ke Go bëlêgê
 Ke Go bëlêgê ka thari ya namane.

SAULWÊ

Ba re e ne e le mokaloba,
 Modidi le modira-dibe.
 A tlhoile badumedi
 A biletswe go ba sotlaka.
 Tsatsi le lengwe ga dirala,
 Saulwê a tla a bibila.
 Maru a duma phetêlêla,
 Motseng wa Dêmasêkose.

Saulwê o na a boifa
 Ga re "phatsi", ga re "tsêkê",
 Magodimo a kurutla,
 Tladi gaufi ya itaya:
 O ile a wa ka fatlhôgô,
 Mohaitane yo mogolo,
 Go utlwetse la Morêna,
 Le re "Kana O mpogisetsang?"
 Molomonyana wa tswalêga.

O rudile a fetogile,
 Le leina e le Paulwê
 E le mothêô wa tumêlô
 E le mokwadi yo mogolo.
 Phutholola Ditirafalô,
 O tlo O utlwe a pôrôma!
 O sokolotsê dirukutlhi
 A di gôgêla kêrêkeng.

Ikakanyetse boipelô, •
 Tduetso, megolokwane,
 Tse di tladitseng metsana
 E a neng a e leditse!
 BaKeresete ba ipela,
 Ba tsenya mokô marapong,
 Babolai, bahaitane, le magosi a itena
 Fa ba utlwa go bolêlwa
 Go twe, "Saulwê ke Paulwê",
 Go twe, "Paulwê o dumetse".

MMUTLA WA MATSWARA-TSELANE

O ditsêbê-tsêbê,
 O ditedunyana
 O metšhinô-tšhinô
 O mabelanyana.

Fa e le bosigo,
 Mme lesedi le tla,
 Matshwara-tselane
 O ya mo tseleng.

Go twe o a gatwa,
 A re thêê-thêê,
 A kotame fa-le
 Makorwa-korwane.

Ga o na mmala
 O tsaya wa jajwê,
 Kgotsa le wa naga
 O nnang teng.

Phôlgôtswana e,
E botlhale thata;
Le ka kolanyana
E bina ka yônê.

Ntja tsa masilo,
Di latêla kola,
Tlhapi mmutlana
A ikele rure.

Ké legôtswanyana
Rure masimong,
Ka fa dinaweng
Gônê ga a potwe.

LEBÔKÔ LA KGOMO YA LERADU

Wee — wee — wee -- wee -- we ---
Tiitii thokwana, thokwana e sebôla;
Selêpê sa mosadi wa Senyedimana
Selêpê mogoma ga se loodiwe
Se tla rêma yo o bala-balang
Yo o ntseng a ganetsa Kealeboga.
Kgomo di palame dithota ga somê
Di tshwerwe ke lenyôra la ngwaga o no,
Kgomo ya ga Mmangwane, Kesitilwe,
E lala e pôrôma kwa Mošaweng
Go re Bakwena ba ba mo gare ga dithota
Ba lalê ba e bôka ba sa e bone,

Ntsha namane eo Rankunyana,
 Ntsha namane eo o a nyafala,
 Kgomo di fiswa ke lebese mabêlê.
 Basimanyana fa ba tswa kwa go diseng,
 Kgarebê di swaile ka fa sakeng,
 Ke bôka ke e rêta ke sa e leba
 Mmangwane o tloga a e kgaola.
 O bôkwa ke nna Setlola-mmutla,
 Thakana ya bo-Rammônê wa Kgorwê
 Yo e rileng re tlhalogana malôba
 Gare a sala mo sakeng a lela.
 Ka re bommê ba ba lwapeng lwa gae,
 Ba ntse ba e umaka phetêlêla.
 Kgomo khunwana ke wêna O lemetse,
 O lêmaditswe ke moroko wa gae
 Moroko wa jônê jwala jwa SeTswana,
 Jo motho wa jônê o athama fêla.
 Le namane ya yônê e gana go anywa,
 E tshwerwe ke lenyôra la ngwaga o no.

NTWA YA MABURU LE BAKWENA

Ke tlhoma ke gopola sebaka sengwe,
 Nakong tse-le fa MaBuru a lwana,
 Maburu a tlhasêla re itebetse
 Re ntse kwa Tshonwane re itebetse.
 MaBuru le Manyesemane malôba
 Ba kile ba tsoseletsana kgwanyapê,
 Bana ba fa lwapeng ba setshwarana;
 Morafe o o pelo e thata MaBuru

Ba re tlhaséla fa re le kwa Mabotsa,
 Ba re ratéla fa re le kwa Tshonwane
 Ra tloga ka merwalô re le merafe.
 Re tsile ka nokana di le dintsi
 Nokana ya Kolobê e re kगतlhile
 Ngakê Moruti o na a e tlhophile.
 Ga re ise re ko re bone go lala,
 Ra tloga ka merwalô re ipopile
 Ra tla go aga fa-le fa Dithêjwane.
 Ya re MaBuru a re a a re ntsha,
 A re epile a ba a re tlhôbôga;
 Setšhele fa kwalô lo tla lo kwadilwe,
 Lo tla lo le madi-madi a di tshwene,
 Setšhele le êné a kwala la gagwê
 A re, "Seledi le isê ke ya lapisêga,
 Ke bebang ke sa bolo go se beba,
 Ke sale ke se rapêla Kolobeng,
 Ke ba ke tla go fitlha le mo Dimawê?
 Kwena uta LeBuru Ramokonopi,
 O bontshê Babinakgabo botshelô,
 Ba tshelê ka wêna bo-Ramogôtšhwana,
 Molapô wa ga Nkane-a-Masilo:
 Ga o wêlwe ke ditlai, o wêlwa gotlhe
 Malôba o no o wetse Gaobotse.

LEBÔKÔ LA GA KGARI SETŠHELE WA
BAKWENA

Motse o rile o padile go tloga,
Bogolo go retela Borakalalê,
Ka ke Thubukwe a ituletse fêla,
Re tsentsê matinê mo makeseng,
A nna fêla oora-Tumagolê
A re, "Mme kana go tla lala go ntse,
Go ntse jaaka kgosi e eleditse:"
A tlola ka sekgantshwane molaô.

Basadi ba iphutha-phutha dikobô
Ba re bônê ga ba ye Kgabanyaneng,
Ba ikana Sebele a le Gantsi,
Banna ba khurutlhana maobong,
Ga sala go utlwala bo-esemang
Ka go gannê boora-Kgosidintsi:
Balaodi Manyesemane baloi,
Ba biditse dipitsô di le dintsi
Dipitšo tsa kwalô tsa ga Motlotlegi.

Ga go ise go ke go ye kae
Koloi di thuntshitse, molekane!
Morafe wa tungtunyêga Ntsweng,
Ka kwa Tlase go setse go le lebowa,
Kgôsana tsa dilolana phetêlêla.
E rile go ise go bo go ye gopê
Motse-moša wa boka o ikadile,
Kgosi Kgari a busa, a o busitse.
Ngwale boêla yo O mmokile,
O boka O sa itse ina ja gawê,
Ina ja gagwê ke matsodi-matsoke.

LETSATSI

Ngwako o tswa Bolata o tswa kgakala,
O tlhaga a rwele marumô tlhampi,
Ga re itse gore o gopotsê kae;
O tsamaya a gasa marumô le thota,
A mangwe o a gasa a le botlhoko
A mangwe o a gasa a le monate;
O tshotsê lehuma, o tshotsê lehumô,
O tsamaya a latlhêla fa-no le fa-le,
O tlhaba fa gongwe go nne monate,
A tlhabe fa gongwe e nne botlhoko;
Ba bangwe ba humile bangwe badidi,
Go abile Ngwako mogolo wa batho,
A tshajwa ke banyana le ke bagolo.
Ga ke a lebanya phatla le motho,
Bamolebi ba tsholola dikeledi,
Ka ba leba lônê itlhô la Modimo.

LEBÔKÔ LA GA SEBELE WA NTLHA

Kgomo ya lela kwa Phaphane,
 Ya ba ya lela kwa Tenyana-a-teng,
 Tshona e lela e re, "Sebele wee!"
 Sebele ke o fe o sa umakweng?
 Ênê yo o tlholetseng ditšhaba go falala,
 Ka a tlholetse šaba sa BaNgwato go senyêga?
 Malôba ja-le re sa le kwa Lephêpê,
 Re ne re le makôkô re phuthegile,
 Re le makôkô a bo-Kgosidintsi,
 A-bo-Raditsêbê motho wa Mokwena.
 Ngwale boêla yo o mmokile,
 O boka O sa itse ina ja gagwê,
 Ina ja gagwê ke matsodi-matsoke.

BANA BA MAFATLHA

Lefatlha la bo-Mmantegi
 Letsubutsubu la mafatlha,
 Phefô e fatlhilê ditlou selemô
 Selemô ka kgwedi ya Matlhabanaga;
 Nna Mmê ga nkiletse ke bôkwa,
 O a nkitse ke Legapa-tshunyana,
 Ke Legorosa-tshwana,
 Ke tla le kgwana ya meriti ya majwê,
 Ya meriti a majwê a bo-Kgôngwane,
 Radiphatlhane wa ba ga Kolojane

Setswa kgomo, setshôtlhō, Radiphátlhane,
 Se monate se a mediwa, Keketsi.
 Motho wa kwa Mmammônê tsopane
 O godile mokukutlêla,
 Ke modimakô wa bo-Mmamoênyane.
 Ngwana wa dikgomo di rile di bofeletse,
 Di sa tlhole ke feleeka di huneletse,
 Di bofeletse ka kgôlé ya dikgong,
 Di bile tsa tsaya basadi tsa loka,
 Ya re ngwana wa dikgomo ka bula lebaka,
 Ka gana di tshela noka ya Tolwane
 Ka sala ke sôka-sôka Letebele:
 Ka re, "Nala ya gae re laêlane,
 Re laêlane le legata la motho
 Ka legata la motho wa ga Sebitiêla.

MOKGWEETSI WA KOLOI

Mongwe le mongwe setswerere tirong ya gagwê,
 Diramatla di dintsi tirong ya patêlêlô,
 Ke simolola kwa gae, metsing ya Tshireletso;
 Bophareng jwa Aferika mo go agileng BaTswana.
 Le bana ba kwa dikolong ba siana ka bothhale,
 Badisa ba kgomo tsa kgosi ga ba di dise ka go tshwana,
 Go tsamayêla kwa Koloni, go ya go feta la MaTshaka
 Mongwe le mongwe o a kgatlha fa a natefêlwa ke tirô.

Ke gopotsê ka koloï le mokgweetsi wa yônê.
 Dipholo ke sebakolodi, namane tse di khunou,
 Di tlhophilwe go-iketlilwe ke monna wa dikgomo,
 Dinaka malêmêlêmê, ditlhako ke lerwaa-rwaa.
 Kgomo pedi di kwa tlhogong banna ba ja dikakana,
 Koloï e ntše sepetsa, e isa mabêlê kwa gae;
 Mokgweetsi o a gôga, o ntse fa go tsa moragô
 Lorole lo beta kolobê, mmôgô le mosi wa gagwê.

Seme se letse koloing se thatheletswe lotlhakeng,
 Di phaphamisiwa ke kodu, lentswe la mokgweetsi.
 Fa a di tsaya ka maina, O tla fitlhêla di khukhutha,
 Morôlô o mohunou o dikadika le tsela.
 Fa di tla bopalamong, motlhabeng o o leutsa,
 O tsokotsa nôga fa godimo ga banna;
 Koloji fa e nwêla thata sehuba se ama motlhaba,
 Mokgweetsi o a fologa go ipapisa le makau.

Go di bitsa ka maina le go sa di tlatse dithupa
 Gônê go di gogisa rure fa koloji e oletse.
 Lefa a sikere seme, ga di betse ga botlhoko,
 O di tshosa fa godimo, o di tswêrênya maoto.
 O mmônê mo motsing gônê fa pata e itoma,
 A re boni makgarebê! dikgomo di fêla mangamu;
 Utlwa molodi wa gagwê, a emisa sebokolodi
 Ekete le yônê koloji e utlwa lentswe la gagwê.

Maoto a re thwakga-thwakga ga go na letlhatlharra
 Motlhabeng e ya sutsa mokgôphôkgôphô wa koloji,
 Ka gobo e ya tlhokômêlwa, ga lele e rile tu!
 E tshwanêla sebokolodi, e tshwanêla kêêtane.
 Nêyêla seme seramatla, dikgomo dithupa-thupa,
 O ngalêla sebokolodi, ga se utlwe puô ya gagwê:
 Go baroki ba dibatana go babetli ba megotshwana,
 Tirong tshotlhe tsa botshelô setswerere ga se tlhokiwe.

NTSI YA NTLO

Setshidi sennyè
 Se nna le rona,
 Se lebêga maswê
 Se itsege gotlhe.

E rata borôkô,
 Ga e tllhophe dijô,
 Mokgwa o o maswê
 E wêla mašing.

E na le molomo
 E mona ka ônê,
 Fa e le sukiri
 E e kgwêla mathe.

Maoto marataro
 E diphuka pedi,
 Ka maotonyana
 E rwala megare.

Fa e wetse dijô
 Di seka tsa jewa,
 Gobo fa di jewa
 Ga go jewe dijô.

Re itlhôkômêlê,
 Re e itsê matlo;
 Maši e a bône
 Mme e a tllaêlê.

Ratang botshelô
 Tlhôwang ntsinyana
 Lefa e sa lome
 E feditse bana.

Matlo a fêêlwê
 Ka dipaka tsotlhe,
 Metsi a tshololwê
 Kgakala le ntlo.

Tlatsa kgatlampi
 Ya metsi a pula,
 Fisa dikatana
 E senyetse mae.

PHUTHEGÔ YA DINÔNYANE TSOTLHE

Dinônyane tsa Modimo,
 Di kile tsa bitsa phuthêgô,
 Go tla go tlhôpha e ngwe,
 Go nna kgosi ya tsônê.

Di phuthegile tsotlhe-tsothle,
 Tse di nnye, tse di tona,
 Magatlapa le megale,
 Mebala yotlhe ya Mmupi.

Dinônyane di paletswe,
 Tsa retelêlwa ke go tlhôpha,
 Kgabagare ga dumalanwa
 Go re di fofê tsotlhe-tsothle.

E e tla di siyang,
 E ye go phunyakaka leru,
 Yônê e tla nna kgosi,
 E le kgosi ya dinônyane.

Ngwe le ngwe ya rapêla
 Go re ntle e ka di siya,
 Go no le teng dikgori,
 Le dinônyane tse dikgolo.

Go le teng dikokwanyana,
 Le ênê rantwêêsane,
 E rile go rutlomologwa,
 A iphitlha mo legwafeng.

Legwafeng lwa ga kgori,
 Enê mmasekgantshwane.
 Kgori e ipedile thata
 Fa e fitlha kwa marung.

Ntwêêsane a phonyoga,
 A ya kwa godimo-dimo.
 Mme ga nna ênê kgosi
 Kgosi ya dinônyane tsotlhe.

Tsa mo gana, tsa mo tlhowa,
 A tabogêla mosimeng;
 A falodiswa ke morubisi,
 Ka borôkô ba motshegare.

TSATSI JA TSALÔ YA MORÊNA

Lowapi lo no lo budufetse,
 Go se leru, go se kodu,
 Logadima lo ikgatile
 Teng khutlong tsa lefatshe.

Ngwako montlê a phirima,
 Le dinaledi tsa nyêuga
 Tsotlhe tsa nyêdi-nyêdima,
 Di lebile Morwa Motho.

Go bonetse lowaping,
 Gareng ga Maphatsi-phatsi,
 Naledi-tona Selakasedi,
 Ga se naledi ke lobônê,
 Ga se lobônê ke kitsisô
 Ya tsalô jwa Morwa Modimo.

Naledi ya botlhaba-tsatsi
 Yônê segogi sa magosi,
 E gakgamaditse badisa
 Fa go ntswe go kgobokanywe,
 Go tlôtlwa go le monate.

Pina ke eo ya utlwala!
 Ga utlwala mogolokwane;
 Losedi lwa apesa batho,
 Legodimo le tswa molelô.
 Go ôpêla baengele ba re,
 "Kagisô a e fitlhê!"

Diphôlôgôlô tsa Modimo,
 Le dinônyane tsa lowapi,
 Di hularetse bophirima
 Di lebile kwa botlhaba:
 Le ka jeno ke tumêlô —
 Di khubama, di rapele
 Ka tsatsi la Keresemose.

Tulong dingwe Aferika,
 Ditoropong tse dikgolo,
 Mo tsatsing la Keresemose
 Mala a tshwarwa ka mabôgô,
 Thipa e tlola phetêlêla,
 Motho o siya a sa tswala.

TSIYÊ

Tsiyê e kile ya apesa lenaga,
 Ya feta ka talane le ka mmidi;
 Letsatsi la hubila re le lebile,
 Re rototse matlhô a ntse diroto,
 Ga nkgâ ga re phuu ke meriana
 Ke meriana ya bo-Ramonôngwane,
 Ngaka tšhotšwa malathwa go iketlilwe,
 E re motlhang re swang e bidiwe.
 Ra kua, re goeletsâ thokwanyana
 Tsiyê e letse tshimo mo ditlhofing.

Tlhaka tsa mabêlê di šename tsotlhe,
 Beng ba mabêlê ba tsitlile botlhe;
 E ile ka ôné tsiyê ya thokwana,
 Thokwana ya moweng e maswênyana,
 Le morôrô pitseng e le botshelô.
 Leru le kile la apesa lenaga,
 Losika lwa nônyane lwa tshela lotlhe,
 Dinôganyana tsotlhe bo-mosenene,
 Tsa tsoga di beile dimpa tsatsing,
 Tsiyê e kile ya apesa metsana!

PESALEMA YA 47

Ôpa-ôpang diatla tsa lona, lona lotlhe: goeletsang Modimo
 ka lentswe la phenyo.
 Gonne Morêna Mogodimodimo O a boitshêga; ke Kgosi e
 kgolo ya lefatshe jotlhe.
 O tla ôbela ditshaba fa tlase ga rona; le merafe ka fa tlase
 ga dinao tsa rona.
 O tla re senkêla boswa jwa rona; bontlê jwa ga Jakoba yo
 O mo ratileng.
 Modimo O tlhatlogile ka tuduetso; Morêna ka modumô wa
 phala.
 Ôpêlêlang Morêna dipakô, ôpêlang dipakô; ôpêlêlang Kgosi
 ya rona dipakô, ôpêlang.

LEBÔKÔ LA GA MOROKÊ

Ramalebanye wa naka lwa Tshukudu
 O lebagantsê tlhòbòlò le dipêrê,
 Morôkê ga ntebe, o ntilotsê:
 O matlhô matala Sehunêlô.
 Ga ke bêêlane pôô le batho ba le makêbê,
 Makgari a wetse mo makgoduopong.
 Tšhakê o koo Kgampêpê o kwano,
 Kgampêpê o jelwê ke se-a-duma,
 O jelwê ke tau e sa dumeng, Morôka,
 Leradu la Nkadu-a-Makamê.
 Ntja ya motho yo mongwe ga e fiwe,
 Fa O e fa e tla loma tsa Gago,
 Le tsônê kaitse di tla e itomêla.
 Ke mosêtlha, ke tshwana le phôlôgôlô
 Ke tshwana le Ntalopane wa Kgama,
 Ntja e tuba ya ga Mma-Sehunêlô
 Ngwale boêla yoo O mmokile etc.

LEBÔKÔ LA GA SETŠHELE WA NTLHA

Ra-Bôômane, molapô mowêla difofu,
 Ka e le molapô wa ga Nkane-a-Masilo,
 O go tweng ga o welwe ke ditlai, o wêlwa gotlhe;
 Poulwê o o wetse a o lebile,
 Le Nkane o o wetse a o lebile,
 A rototsê matlhô a ntse ditoto.
 Moraeleng Ralekakanata,
 Batho bônang kwa Mokwena o tswang!
 A ba a tla a le maswê morwa kgosi
 A rwele tlhôgô ya kgomo le ya motho.
 Magôsanyana a mangwe a ditshaba,
 Bo-kgosi-ke-efe- re-e-dûmedisê,
 Ya rona kana yônê e bônwa fêla
 Ka go bônwa nong e tshweu e e kotame.
 Kgomo di rile di fetile Kgorotjwê
 Di feta ka Ngwaritsê di ipopile,
 Di tswa go gatjwa kwa Tenyana-a-teng,
 Di lebile Mmopane di bopile,
 O gadimile kwa moragô a leba,
 Motho a sala a kaname a sule;
 Ka a dirêla magakajwane mhagô.
 Le maaka basadi boora-Kgakge,
 Le maaka le se tla mo ikana,
 Le ikana Setšhele-a-Motswasele.
 O ka sama tšhaka mogatsa Motshipi
 Gobane O o thubile mokakana,
 Le bogosi jwa Gago bo Go boetse,
 Ka go re O a odile matlakala,
 Ga go na bapê ba ba sa Go itseng,
 Meratshwanyana e Go itsitse yotlhe!
 A lerumô le lalê Ra-Bôômane,

Tau e tsêne mo sekhing e lalê.
 Ngwale boêla yoo O mmokile,
 O boka O sa itse ina ja gawê,
 Ina ja gagwê ke matsodi-matsoke.

DITSHETLA TSA BALATHA-MARAPÔ A TSE DI SULENG

1. Mpherefere kootsi-e-kôma
 Ga ke monna ke mosimane,
 Monna o nnêlwa ke dilô
 Mosimane o siamêlwa ke ditsagagwê

2. Motlhakola . . . Se ileng se abo se ile
 Tshwagong lwa ga Mma-Masiloanokê;
 Lesilo ke moselatedi,
 Tshwagong lwa ga Mma-Matlhwanaatshwagong,
 Mosima motlhôka balekanyil

3. Kgagara tsa metsi a pila
 Di kokonwa ke ntja tlhaba
 Diôlêlwa matlakaleng,
 Marapô a tse di suleng
 Malaola di tsamayang

4. Go a jewa go a thamukélwa
Nna ke setse ka lerapô
O nnetseng magasi-gasi
O ntimélang di tsa me? ,
-